

Урок мовленнєвого розвитку. Усний твір-роздум у публіцистичному стилі мовлення на суспільну тему

Вправа
Усний твір-роздум на тему «Кому можна довіряти в соціальних мережах?»»

Опис. Вправу присвячено обговоренню теми обману у профілях користувачів соціальних мереж (редагування зовнішності на фотографіях і відео, підроблені акаунти, боти). Використано відео та статті, які розповідають про відомі випадки викриття такого обману, а також рекомендації з розпізнавання фейкових акаунтів й забезпечення себе від негативних наслідків контактів із особами, що ховаються за ними. За результатами обговорень учні мають скласти усний твір-роздум у публіцистичному стилі мовлення на тему «Кому можна довіряти в соціальних мережах?»».

Учень має знати

- » сфери вживання, основні види (жанри) висловлень, загальні та мовні ознаки публіцистичного стилю мовлення;
- » основні види складнопідрядних речень, їхню будову.

Учень має розуміти

- » виражальні можливості складнопідрядних речень та інших синонімічних конструкцій у текстах публіцистичного стилю.

Учень має вміти

- » правильно інтонувати складнопідрядні речення;
- » доречно вживати вивчені пласти лексики у власному мовленні;
- » конструювати складнопідрядні речення різних видів і вводити їх у текст публіцистичного стилю;
- » складати усне висловлення у публіцистичному стилі на визначену тему, використовуючи в ньому виражальні можливості складнопідрядних речень.

Вправа Усний твір-роздум на тему «Кому можна довіряти в соціальних мережах?»

Мета

- » навчитися критично оцінювати інформацію з соціальних мереж;
- » навчитися розпізнавати підроблені акаунти та ботів у соціальних мережах.

Уміння і навички з інфомедійної грамотності

- » знання правил безпеки в соціальних мережах;
- » знання етики спілкування в інтернеті;
- » уміння ідентифікувати ботів і тролів.

Що необхідно підготувати до уроку

- » проєктор, екран і колонки або телевізор для перегляду фото та відео;
- » доступ до інтернету або заздалегідь завантажені відео, фото і стаття;
- » пам'ятка «Як розпізнати бота»;
- » пам'ятка «Побудова аргументу».

ПОЯСНІТЬ учням, що на уроці вони мають скласти усний твір-роздум у публіцистичному стилі мовлення.

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням разом пригадати основні характеристики публіцистичного стилю.

ЗАПИТАЙТЕ учнів:

- З якою метою використовують публіцистичний стиль мовлення? (*Інформування, обстоювання суспільно-політичних ідей.*)
- Які основні ознаки публіцистичного стилю мовлення? (*Суспільно-політична лексика, емоційно забарвлені слова.*)
- У яких сферах спілкування використовують публіцистичний стиль мовлення? (*ЗМІ, політичні виступи.*)

ПОКАЖІТЬ на екрані/телевізорі або роздрукуйте і роздайте учням текст пам'ятки про особливості публіцистичного стилю мовлення.

Публіцистичний стиль мовлення — це функціональний різновид літературної мови, який використовують у засобах масової інформації та суспільно-політичній сфері.

Функції:

- інформування;
- обстоювання і пропаганда суспільно-політичних ідей.

Для приміток:

Публіцистичний стиль мовлення — це функціональний різновид літературної мови, який використовують у засобах масової інформації та суспільно-політичній сфері.

Функції:	Основні ознаки:	Жанри:
<ul style="list-style-type: none"> - інформування; - обстоювання і пропаганда суспільно-політичних ідей. 	<ul style="list-style-type: none"> - доступна широкому загалу мова й формулювання; - логічність доводів, точність фактів; - використання суспільно-політичної лексики, емоційно забарвлених слів, риторичних фігур, фразеологічних зворотів, художніх засобів. 	<ul style="list-style-type: none"> публічний виступ, нарис, стаття, репортаж, рецензії тощо.

Основні ознаки:

- доступна широкому загалу мова й формулювання;
- логічність доводів, точність фактів;
- використання суспільно-політичної лексики, емоційно забарвлених слів, риторичних фігур, фразеологічних зворотів, художніх засобів.

Для приміток:

Жанри: публічний виступ, нарис, стаття, репортаж, рецензія тощо.

 ЗАПРОПОНУЙТЕ учням пригадати структуру твору-роздуму. **ЗАПИТАЙТЕ** їх:

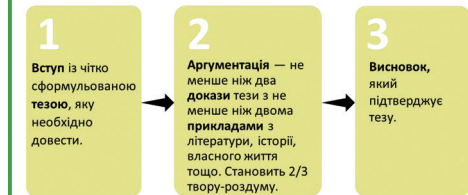
- Яка мета написання твору-роздуму? (Висловлення й аргументоване доведення власної думки щодо певної теми чи ідеї.)
- З яких частин складається твір-роздум? (Теза, аргументи, приклади, висновок.)

 ПОКАЖІТЬ на екрані/телевізорі або роздрукуйте і роздайте учням текст пам'ятки про структуру твору-роздуму.

Структура твору-роздуму:

1. Вступ із чітко сформульованою тезою, яку необхідно довести.
2. Аргументація — не менше ніж два докази тези з прикладами (не менше ніж два) з літератури, історії, власного життя тощо. Становить 2/3 твору-роздуму.
3. Висновок, де підтверджується теза.

Структура твору-роздуму:

ПОЯСНІТЬ учням, що темою сьогоденського усного твору-роздуму буде обман у соціальних мережах.

 ЗАПИТАЙТЕ їх, чи стикалися вони вже з обманом у соціальних мережах? Чи можуть навести приклади? (Так, знайомий робив позначку місця, ніби він у Парижі, хоча насправді там не був.)

 ЗАПРОПОНУЙТЕ учням переглянути відео «Зрадливий фільтр: китайська блогерка випадково показала шанувальникам справжню зовнішність» [8].

 ЗАПИТАЙТЕ учнів:

- Чому люди говорять про себе неправду в інтернеті? (Хочуть, щоб їхнє життя здавалося цікавішим, ніж є насправді. Хочуть повернути до себе увагу.)
- Чи знаєте ви ще приклади того, як люди намагаються «прикрасити» своє життя чи зовнішність у соціальних мережах? (Фотографуються на фоні чужих автомобілів або маскують недоліки шкіри у фоторедакторах.)

- Чи виправдана така поведінка? (Ні, бо реальне життя від цього не стає кращим.)

Коротко **ПІДСУМУЙТЕ** для учнів зміст статті «Зірка Instagram та YouTube пішла з соцмереж, бо вони робили її нещасною» і **ПРОДЕМОНСТРУЙТЕ** фотографії на екрані/телевізорі з коментарями героїні [2].

РОЗКАЖІТЬ учням, що героїня статті вирішила відмовитися від використання соціальних мереж, бо зрозуміла власну залежність від них і захотіла її позбутися. Ця акція допомогла змінити ставлення людей до популярності в соціальних мережах, тому що її побачили багато людей, і дехто з них замислився над тим, як гарне віртуальне життя може погіршити наше реальне життя. Героїня статті багато говорить про свій психічний стан і переживання, які змушували її обманювати підписників. Такий обман впливає на людей у соціальних мережах, які регулярно бачать ідеальні фотографії, порівнюють реальних себе з ідеальними зображеннями, через що в них знижується самооцінка.

ЗАЗНАЧТЕ, що більш як половина молоді віком 18–34 років почувається непривабливою після перегляду соціальних мереж, а перегляд чужих селфі занижує самооцінку, оскільки користувачі порівнюють себе з публічними фотографіями інших людей [6].

ПРОДЕМОНСТРУЙТЕ учням статтю «Інформатака: посол України в США викрив фейковий акаунт з його ім'ям у FB» [3].

ЗАПИТАЙТЕ. Навіщо люди підробляють чужі акаунти? (Щоб поширювати якусь інформацію від імені цієї людини.)

ПРИМІТКА. Під час обговорення мети створення підробленого акаунту необхідно зазначити, що фейкові акаунти можуть створювати:

- щоб зібрати якомога більше підписників і поширювати рекламу чи транслювати певні ідеї, впливаючи на громадську думку;
- з метою шахрайства (вимагання грошей під чужим іменем) чи розповсюдження комп'ютерних вірусів;
- щоб псувати репутацію людини, чий акаунт підроблено.

ЗАПИТАЙТЕ. Як розпізнати підроблений акаунт? (Треба перевірити, чи стоїть біля імені відомої людини позначка, що підтверджує справжність сторінки.)

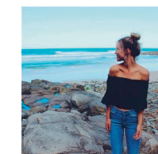
ПРИМІТКА. Обговорюючи це питання, використайте пам'ятку, подану нижче. Її також можна вивести на екран/телевізор або роздрукувати і роздати учням.

Пам'ятка «Як перевірити справжність акаунту в соціальній мережі?»

1. Якщо це акаунт публічної особи, перевірте, чи є біля її імені позначка, що підтверджує справжність цього акаунту.

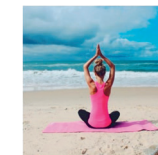

«Тут мені було 16 років, всього 16! Я не носила це вбрання поза домом, одяглася так тільки для фото. Що за одержимість виглядати старшою?»

Ессена акцентує на тому, що не має нічого проти рекламних постів у соцмережах, у яких прямо вказано, що це реклама. Однак виступає проти прихованого промо, яким і займалася.

«Мені заплатили за те, щоб я надягла ці джинси і топ»

«Немає нічого від філософії дзен у тому, щоб намагатися зображати дзен, позуючи для фотографії»

Як перевірити справжність акаунту в соціальній мережі:

1. Якщо це акаунт публічної особи, **перевірте**, чи є біля її імені позначка, що підтверджує справжність цього акаунту.
2. Якщо це акаунт когось із ваших знайомих, **напишіть** цій людині особисте повідомлення і **запитайте** її про щось, що не можна дізнатися про цю людину з відкритих джерел інформації.
3. Якщо це не знайома вам людина, **запитайте** її про мету, з якою вона додає вас до друзів. Прогляньте її сторінку: якщо на ній багато реклами, однотипних повідомлень чи закликів до перерахування коштів, краще відхилити це запрошення стати другом.

Для приміток:

2. Якщо це акаунт когось із ваших знайомих, напишіть цій людині особисте повідомлення і запитайте її про щось, чого не можна дізнатися про цю людину з відкритих джерел інформації.
3. Якщо це не знайома вам людина, запитайте її про мету, з якою вона додає вас до друзів. Прогляньте її сторінку: якщо на ній багато реклами, однотипних повідомлень чи закликів до перерахування коштів, краще не приймати такий запит на дружбу.

 ЗАПИТАЙТЕ.

- Що робити, якщо ваш друг у соціальній мережі просить переказати йому гроші на рахунок, поповнити мобільний телефон або надсилає посилання на незрозумілий ресурс? *(Треба перепитати друга, куди веде надіслане посилання. Якщо просять переказати гроші, то зателефонувати цій людині чи написати їй в іншій соціальній мережі й уточнити, чи справді вона просить переказати гроші. Не переказувати гроші тим, кого не знаєте у реальному житті.)*
- Чи знаєте ви, хто такі боти і як їх використовують? *(Так, це автоматизовані програми, створені для реклами чи впливу на суспільну думку. Вони управляють профілями в соціальних мережах.)*

РОЗКАЖІТЬ. Боти спамлять у стрічці і можуть бути джерелом поширення шкідливої інформації. Розрізняють два види ботів.

«**Розумні**» боти, на відміну від **звичайних**, коментують пости, публікують корисний контент, беруть участь в опитуваннях і виявляють інші види активності. Але все це роблять не просто так, а з конкретною метою — просування ресурсу, продукту або ідеї.

Боти — це автоматизовані програми, які залишають зазвичай одні й ті ж коментарі під різними публікаціями. Вони не ведуть власної дискусії або ведуть її не аргументовано. На бота ми скаржимося у фейсбуці, можемо внести його до чорного списку.

 ЗАПИТАЙТЕ.

- Чи можуть вони чимось нашкодити звичайним користувачам соціальних мереж? *(Вони розповсюджують спам і комп'ютерні віруси, намагаються впливати на громадську думку щодо важливих суспільних питань.)*
- Як розпізнати бота?

 ПРИМІТКА. Обговорюючи це питання, скористайтеся пам'яткою, поданою нижче. Її також можна вивести на екран/телевізор або роздрукувати і роздати учням.

Пам'ятка «Як розпізнати бота»

1. Акаунт існує не більше як декілька місяців.
2. Майже немає особистої інформації.
3. На сторінці немає записів або ж, навпаки, їх накопичилося дуже багато за короткий час, вони однотипні, на одну тему, переважна більшість із них — реклама чи поширення чужих публікацій.
4. Кількість друзів чи підписників вимірюється тисячами та/чи швидко збільшується.
5. Майже немає особистих фотографій, а ті, що є, — не унікальні, їх можна знайти на інших сторінках в інтернеті за допомогою пошуку зображень у гуглі.
6. Власник акаунту не відповідає на коментарі до своїх публікацій.
7. Власник акаунту поширює однотипну інформацію чи рекламу в коментарях до чужих публікацій, у групах чи акаунтах інших користувачів.

ЗАЗНАЧТЕ, що тема усного твору-роздуму в публіцистичному стилі лунає так: «Кому можна довіряти в соціальних мережах?».

ПОКАЖІТЬ на екрані/телевізорі пам'ятку з алгоритмом роботи над твором-роздумом:

1. Продумайте і чітко сформулюйте тезу, яку треба довести.
2. Доберіть не менш як два аргументи, які доводитимуть вашу тезу.
3. Доберіть приклади, які підтверджують аргументи. Принаймні один із прикладів має бути з літератури чи іншого твору мистецтва, а інший — з історії, суспільно-політичного чи власного життя.
4. Зробіть загальний висновок зі змісту твору.
5. Складіть план твору-роздуму, дотримуючись його композиції. Стежте за логічністю викладу і пам'ятайте про пропорції між різними частинами тексту (вступ і висновок разом — це 1/3 твору).
6. Подумайте над мовленнєвими засобами публіцистичного стилю мовлення, які ви використаєте у своєму творі, щоб зробити його логічним, емоційним і цікавим.

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням сформулювати тези для власних усних творів. Виділіть їм час для роботи.

ЗАПРОПОНУЙТЕ 2–3 учням за бажанням зачитати тези. **ЗАПИТАЙТЕ** тих, хто зачитав свої тези, якими аргументами та прикладами вони мають намір підтверджувати тези, прокоментуйте їх і, якщо буде потреба, зверніться до класу із запитанням, чи релевантні ці аргументи/приклади та які ще аргументи/приклади для підтвердження тези можна дібрати.

Як розпізнати бота:

1 Акаунт існує не більше як декілька місяців.	4 Майже немає особистих фотографій, а ті, що є, — не унікальні, їх можна знайти на інших сторінках в інтернеті за допомогою пошуку зображень у гуглі.
2 Майже немає особистої інформації.	5 Власник акаунту не відповідає на коментарі до своїх публікацій.
3 На сторінці немає записів або ж, навпаки, їх накопичилося дуже багато за короткий час, вони однотипні, на одну тему, переважна більшість із них — реклама чи поширення чужих публікацій.	6 Власник акаунту поширює однотипну інформацію чи рекламу в коментарях до чужих публікацій, у групах чи акаунтах інших користувачів.

Як написати твір-роздум:

1 Продумайте і чітко сформулюйте тезу, яку треба буде довести.	4 Зробіть загальний висновок зі змісту твору.
2 Доберіть не менше ніж два аргументи, які доведуть вашу тезу.	5 Складіть план твору-роздуму, дотримуючись його композиції. Стежте за логічністю викладу і пам'ятайте про пропорції між різними частинами тексту (вступ і висновок разом — це 1/3 твору).
3 Доберіть приклади, які підтверджують аргументи. Щонайменше один із прикладів має бути з літератури чи іншого твору мистецтва, а другий — з історії, суспільно-політичного чи власного життя.	6 Подумайте над мовленнєвими засобами публіцистичного стилю мовлення, які ви використаєте у своєму творі, щоб зробити його логічним, емоційним і цікавим.

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням написати план для своїх творів-роздумів.

 ЗАПРОПОНУЙТЕ учням розповісти одне одному свої усні твори-роздуми в парах і оцінити одне одного за запитаннями для перевірки:

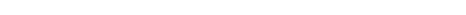
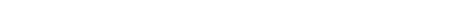
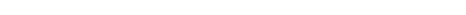
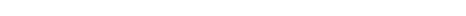
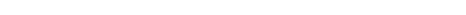
1. Теза сформульована чітко й однозначно.
2. Теза відповідає темі твору.
3. Теза підтверджується не менш ніж двома доказами і не змінюється під час обґрунтування.
4. Докази логічні, переконливі й підтверджують тезу.
5. У творі наведено принаймні один приклад з літератури чи іншого виду мистецтва.
6. У творі наведено принаймні один приклад з історії, суспільно-політичного чи власного життя автора.
7. Приклади добре пояснені та підтверджують аргументи.
8. У висновку міститься узагальнення, яке підтверджує тезу.
9. Твір витриманий у публіцистичному стилі мовлення.
10. Тему твору повністю розкрито, немає жодних відхилень від теми.
11. Витримана пропорційність між частинами тексту (вступ і висновок разом — це 1/3 твору).

 ПРИМІТКА. Усний твір-роздум у публіцистичному стилі може бути домашнім завданням.

 ПІДСУМУЙТЕ. Життя людини, зображене у віртуальному профілі, не завжди відповідає реальності, тож варто критично ставитися до публікацій у соціальних мережах. Іноді за акаунтами в соціальних мережах криються зловмисники, які використовують чужу особистість для власної мети, або боти, які поширюють інформацію, вигідну їхньому власникові. Варто перевіряти, чи належать акаунти в соціальних мережах заявленим у них особам, особливо якщо на цих акаунтах збирають гроші на будь-які потреби, а також уникати тих, хто поширює рекламу чи нав'язливо пропагує певні ідеї. Краще не вести діалог із не знайомими в реальному житті людьми і не додавати їх до друзів.

Запитання для самоперевірки:

1 Теза сформульована чітко й однозначно.	6 У творі наведено принаймні один приклад з історії, суспільно-політичного чи власного життя автора.
2 Теза відповідає темі твору.	7 Приклади добре пояснені та підтверджують аргументи.
3 Теза підтверджується не менш ніж двома доказами і не змінюється під час обґрунтування.	8 У висновку міститься узагальнення, яке підтверджує тезу.
4 Докази логічні, переконливі і підтверджують тезу.	9 Твір витриманий у публіцистичному стилі мовлення.
5 У творі наведено щонайменше один приклад із літератури чи іншого виду мистецтва.	10 Тему твору повністю розкрито, немає жодних відхилень від теми.
	11 Витримано пропорційність між частинами тексту (вступ і висновок разом — це 1/3 твору).

СЛОВНИК

Бот — 1. Спеціальна програма, яка за заданим розкладом або автоматично виконує певні дії через ті ж інтерфейси, що й звичайний інтернет-користувач. Призначена для виконання одноманітних і повторюваних процедур із максимальною швидкістю і точністю 2. перен. Користувач, який зі зловмисних міркувань бере участь у чатах і форумах [1].

Для приміток:

ДЖЕРЕЛА

1. Бот [Електронний ресурс] // Словник іншомовних слів. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%C1%EE%F2>.
2. Зірка Instagram та YouTube пішла з соцмереж, бо вони робили її нещасною [Електронний ресурс] // MediaSapiens. — 09.11.2015. — Режим доступу до ресурсу: <https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/14739/2015-11-09-zirka-instagram-ta-youtube-pishla-z-sotsmerezh-bo-voni-robili-ii-neshchasnoyu/>.
3. Інформатака: посол України в США викрив фейковий акаунт з його ім'ям у FB [Електронний ресурс] // Укрінформ. — 20.09.2018. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2541543-informacijna-ataka-posol-ukraini-v-ssa-vikriv-fejkovij-akaunt-z-jogo-imam-u-fb.html>.
4. Стилі сучасної української літературної мови [Електронний ресурс] // EdEra. — Режим доступу до ресурсу: <https://edera.gitbook.io/laifhaki-z-ukra-ns-ko-movi/rozdil-16/styli>.
5. Твір-роздум: як писати і про що [Електронний ресурс] // Підготовка до ЗНО. Українська мова та література. — Режим доступу до ресурсу: <https://zno.if.ua/?p=979>.
6. Як соцмережі впливають на наш настрій, сон, психічне здоров'я і стосунки [Електронний ресурс] // BBC. — 15.01.2018. — Режим доступу до ресурсу: <https://bbc.in/3898oFx>.

ДЖЕРЕЛА ФОТО І ВІДЕО

7. Зірка Instagram та YouTube пішла з соцмереж, бо вони робили її нещасною [Електронний ресурс] // MediaSapiens. — 09.11.2015. — Режим доступу до ресурсу: <https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/14739/2015-11-09-zirka-instagram-ta-youtube-pishla-z-sotsmerezh-bo-voni-robili-ii-neshchasnoyu/>.
8. Зрадливий фільтр: китайська блогерка випадково показала шанувальникам справжню зовнішність [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=aawwhFEMDOo>.

АВТОРКА: Юлія Конопляна

ВІВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ:
інфо-медійна грамотність

Матеріали розроблені в рамках проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX за підтримки посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Використання матеріалів дозволене лише з некомерційною метою і за умови посилання на проєкт та IREX.